

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Έγγραφο καθοδήγησης: Εξαγωγή, επανεξαγωγή, εισαγωγή και ενδοενοσιακό εμπόριο κεράτων ρινόκερου

(2016/C 15/02)

1. Βασικές πληροφορίες σχετικά με τη διατήρηση των ρινόκερων και τους κινδύνους που απορρέουν από την πρόσφατη αύξηση της λαθροθηρίας και του παράνομου εμπορίου

Τα είδη του ρινόκερου περιλαμβάνονται στο προσάρτημα I της CITES, με εξαίρεση τους πληθυσμούς του νότιου λευκού ρινόκερου (*Ceratotherium simum simum*) από τη Νότια Αφρική και τη Σουαζιλάνδη, που απαριθμούνται στο προσάρτημα II.

Η παράνομη διακίνηση προϊόντων ρινόκερου (ιδίως κεράτων) αποτελεί μία από τις κύριες απειλές για την επιβίωση του είδους. Το 2007 θανατώθηκαν παράνομα μόλις 13 ρινόκεροι στη Νότια Αφρική, ωστόσο, τα τελευταία οκτώ χρόνια η λαθροθηρία ρινόκερου έχει αυξηθεί δραματικά, αφού το 2013 καταγράφηκαν 1 004 ρινόκεροι θύματα λαθροθηρίας και το 2014 καταγράφηκαν 1 215 ⁽¹⁾.

Η Γραμματεία της CITES ανέφερε, ενόψει της 16ης διάσκεψης των Συμβαλλόμενων μερών της CITES (CoP) τον Μάρτιο του 2013:

«Ο αριθμός των ρινόκερων που θανατώνονται παράνομα στη Νότια Αφρική έχει ανέλθει στα υψηλότερα επίπεδα κατά την πρόσφατη ιστορία και, εάν εξακολουθήσουν να αυξάνονται τα περιστατικά λαθροθηρίας με τους σημερινούς ρυθμούς, η αφαίρεση ζώων θα καταστεί τελικά μη βιώσιμη. Στις απαντήσεις που ελήφθησαν έπειτα από τις κοινοποιήσεις αριθ. 2012/014 και 2012/053 στα μέρη της σύμβασης αναφέρεται μια σειρά μέτρων που εφαρμόζονται από τα μέρη για να τερματιστούν τα σημερινά υψηλά επίπεδα λαθροθηρίας ρινόκερου και το συναφές παράνομο εμπόριο κεράτων ρινόκερου. Παρά τα μέτρα αυτά και την επένδυση σημαντικών πόρων για την καταπολέμηση της λαθροθηρίας ρινόκερων και του παράνομου εμπορίου κεράτων ρινόκερου και παρά τις αξιόλογες προσπάθειες των αρχών επιβολής του νόμου σε ορισμένες χώρες, ο αριθμός των ρινόκερων που θηρεύονται παράνομα, σε ετήσια βάση, εξακολουθεί να αυξάνεται με ανησυχητικό ρυθμό.

Το παράνομο εμπόριο κεράτων ρινόκερου εξακολουθεί να είναι μία από τις πιο οργανωμένες εγκληματικές δραστηριότητες που έχει να αντιμετωπίσει σήμερα η CITES. Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος εμπλέκονται στη λαθροθηρία και στο παράνομο εμπόριο κεράτων ρινόκερου. Αυτές οι ομάδες λειτουργούν στα κράτη της περιοχής κατανομής του εν λόγω είδους καθώς και στην Ευρώπη, όπου έχουν σημειωθεί κλοπές κεράτων ρινόκερου από μουσεία, οίκους δημοπρασιών, αρχαιοπωλεία και ταχυπηκτώματα. Έχουν επίσης πραγματοποιηθεί κατασχέσεις στην Αυστραλία, στην ΕΔΠ του Χονγκ Κονγκ και στις Φιλιππίνες. Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, επτά άτομα συνελήφθησαν με την κατηγορία της παράνομης διακίνησης κεράτων ρινόκερου τον Φεβρουάριο του 2012. Το παράνομο εμπόριο κεράτων ρινόκερου έχει καταστεί, επομένως, σημαντικό πρόβλημα, με επιπτώσεις σε πολλές ηπείρους. Απαιτείται αυξημένη διεθνής συνεργασία και μια καλά συντονισμένη επέμβαση των υπηρεσιών επιβολής του νόμου για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτής της απειλής ⁽²⁾».

Παράλληλα με την παρούσα έξαρση της λαθροθηρίας, υπάρχουν ενδείξεις ότι φορείς του οργανωμένου εγκλήματος δραστηριοποιούνται σε ολόκληρη την ΕΕ για την απόκτηση και συναλλαγή κεράτων ρινόκερου. Το γεγονός αυτό ώθησε την Ευρώπη να ξεκινήσει μια ειδική δράση για το παράνομο εμπόριο κεράτων ρινόκερου στο εσωτερικό της Ένωσης ⁽³⁾.

Πριν από την έγκριση της πρώτης έκδοσης του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης τον Φεβρουάριο του 2011, ορισμένα κράτη μέλη είχαν παρατηρήσει αύξηση των αιτήσεων έκδοσης πιστοποιητικών για το ενδοενοσιακό εμπόριο και για την επανεξαγωγή κεράτων ρινόκερου που παρουσιάζονταν ως «αντικείμενα αρχαιολογικής αξίας» ή «επεξεργασμένα δείγματα». Σε πολλές περιπτώσεις, οι έρευνες απέδειξαν ότι τα κίνητρα των αγοραστών δεν είχαν μεγάλη σχέση με τον καλλιτεχνικό χαρακτήρα των αντικειμένων. Ένδειξη αποτελεί το γεγονός ότι οι τιμές που προσφέρονταν για τα προϊόντα αυτά σε οίκους δημοπρασιών καθορίζονταν κυρίως σε συνάρτηση με το βάρος τους και όχι με οποιοδήποτε άλλο στοιχείο. Οι τιμές αυτές ανήλθαν σε πολύ υψηλά επίπεδα που δεν έχουν καμία σχέση με την καλλιτεχνική αξία των προϊόντων.

Μετά το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γερμανία που υιοθέτησαν αυστηρή ερμηνεία της νομοθεσίας της Ένωσης σχετικά με το εμπόριο των εν λόγω προϊόντων εκτός της Ένωσης τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 2010, άλλα κράτη μέλη παρατήρησαν ότι είχαν δεχθεί αιτήσεις για επανεξαγωγή ή αιτήσεις παροχής πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα διεκπεραιώνονταν οι αιτήσεις επανεξαγωγής από αυτά, γεγονός που δείχνει ότι ορισμένοι έμποροι προσπαθούσαν να ξεφύγουν από το καθεστώς του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας και να βρουν τον ευκολότερο τρόπο για την επανεξαγωγή αυτών των ειδών από την ΕΕ.

Επιπλέον, το τελευταίο έτος στην ΕΕ, σημειώθηκαν κλοπές κεράτων ρινόκερου από μουσεία, από οίκους δημοπρασιών, από αρχαιοπωλεία και ταχυπηκτώματα με πρωτοφανείς ρυθμούς. Πενήντα περιστατικά κλοπής (μεταξύ των οποίων 10 απόπειρες) έχουν καταγραφεί από την Ευρώπη σε δεκατρία κράτη μέλη της ΕΕ, με αποτέλεσμα 60 κλεμμένα δείγματα. Είναι πιθανό να μην έχουν αναφερθεί στην Ευρώπη, για διάφορους λόγους, πολύ περισσότερες κλοπές.

⁽¹⁾ https://www.environment.gov.za/mediarelease/molewa_waragainstpoaching2015

⁽²⁾ <http://www.cites.org/eng/cop/16/doc/E-CoP16-54-02.pdf>

⁽³⁾ <https://www.europol.europa.eu/content/press/europol-and-ireland-identify-organised-crime-group-active-illegal-trading-rhino-horn-9>

Υπάρχουν ενδείξεις ότι μια ομάδα οργανωμένου εγκλήματος (ΟΟΕ) μπορεί να είναι υπεύθυνη για την πλειονότητα των εγκλημάτων αυτών. Το ένα τρίτο των κεράτων για τα οποία δηλώθηκε κλοπή αποδόθηκαν ευθέως στην εν λόγω ΟΟΕ, ενώ καμία άλλη ΟΟΕ δεν έχει εντοπιστεί μέχρι σήμερα να συμμετέχει στον εν λόγω τομέα εγκληματικής δραστηριότητας.

Η προαναφερθείσα ΟΟΕ τείνει να πωλεί σε μεσάζοντες στους οποίους φαίνεται να οφείλεται η αύξηση των αιτήσεων έκδοσης πιστοποιητικών και αδειών εμπορίας κεράτων ρινόκερου.

Τα μέλη της ΟΟΕ συμμετέχουν τακτικά σε πλειστηριασμούς και επισκέπτονται αρχαιοπώλες με σκοπό την αγορά εάν όχι την κλοπή κεράτων ρινόκερου τοποθετημένων σε βάση ή κατεργασμένων κεράτων ρινόκερου. Υπάρχουν υπόνοιες ότι διοχετεύονται σε μεσάζοντες που τροφοδοτούν την αγορά της Κίνας και του Βιετνάμ.

Έχει παρατηρηθεί ότι από τότε που επιβλήθηκαν περιορισμοί στην πώληση κεράτων ρινόκερου στους πλειστηριασμούς του ΗΒ η ΟΟΕ επικεντρώθηκε σε οίκους δημοπρασιών σε άλλα κράτη μέλη.

Υπάρχει ισχυρό τεκμήριο ότι τα κέρατα ρινόκερου, ιδίως εκείνα που παρουσιάζονται ως αντικείμενα αρχαιολογικής αξίας ή κατεργασμένα δείγματα, επανεξάγονται από την ΕΕ για να τονώσουν τη ζήτηση κεράτων ρινόκερου για ιατρικούς σκοπούς στην Ασία. Το εμπόριο αυτό θα μπορούσε να ενισχύσει ακόμη περισσότερο τη ζήτηση για τα εν λόγω προϊόντα στην περιοχή αυτή και να διατηρήσει σε υψηλό επίπεδο τις τιμές τους ή να τις οδηγήσει προς τα πάνω. Από την άλλη πλευρά, μια τόσο μεγάλη ζήτηση για προϊόντα υψηλής αξίας αποτελεί κερδοφόρα αγορά, πολύ ελκυστική για λαθροκυνηγούς και λαθρεμπόρους. Η κατάσταση αυτή ενδέχεται να τους ενθαρρύνει να συνεχίσουν τις εγκληματικές δραστηριότητές τους, γεγονός που μπορεί να θέσει σε μεγαλύτερο κίνδυνο τη διατήρηση των πληθυσμών ρινόκερων που έχουν απομείνει.

Αυτό το γεγονός αναδεικνύει την ανάγκη για τα κράτη μέλη να εξακολουθήσουν να εφαρμόζουν τη νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με το εμπόριο άγριας πανίδας κατά τρόπο που να προστατεύει το είδος και να διασφαλίζει τη διατήρησή του. Αναμένεται ότι αυτό θα μπορούσε να εξωθήσει την προαναφερόμενη ΟΟΕ σε σπασμωδικές κινήσεις για την απόκτηση κεράτων ρινόκερου, γεγονός που θα την καθιστούσε πιο ευάλωτη σε ενέργειες επιβολής του νόμου.

Κατά τη 16η διάσκεψη των Συμβαλλόμενων μερών της CITES (CoP), εκδόθηκε η απόφαση 16.84, σύμφωνα με την οποία τα μέρη θα πρέπει:

- «στ) να θεσπίσουν εθνικά μέτρα, κατά περίπτωση, για την υποστήριξη της εφαρμογής της CITES, για να ρυθμίσουν το εσωτερικό εμπόριο δειγμάτων ρινόκερου, συμπεριλαμβανομένου οποιουδήποτε δείγματος το οποίο φαίνεται, σύμφωνα με συνοδευτικό έγγραφο, συσκευασία, σήμα ή ετικέτα ή οποιοσδήποτε άλλες περιστάσεις, να αποτελεί μέρος ή παράγωγο ρινόκερου·
- ζ) να εξετάσουν το ενδεχόμενο θέσπισης αυστηρότερων εσωτερικών μέτρων για τη ρύθμιση της επανεξαγωγής κεράτων ρινόκερου από οποιαδήποτε πηγή».

Η Γραμματεία συγκάλεσε συνεδρίαση της ομάδας δράσης της CITES για την επιβολή των κανόνων σχετικά με τον ρινόκερο, στο Ναϊρόμπι, στην Κένυα, από τις 28 έως τις 29 Οκτωβρίου 2013⁽¹⁾. Στη συνεδρίαση συμμετείχαν διάφοροι εμπειρογνώμονες και εκπρόσωποι από 21 χώρες που επηρεάζονται από τη λαθροθηρία ρινόκερου και το παράνομο εμπόριο κεράτων ρινόκερου. Σύμφωνα με τις στρατηγικές και τις προτεινόμενες δράσεις:

«1. Όλα τα μέρη θα πρέπει: [...]

- ια) να εφαρμόσουν μέτρα για τον έλεγχο των δραστηριοτήτων των οίκων δημοπρασιών, των εκπλειστηριαστών και των εμπόρων αντικειμένων αρχαιολογικής αξίας, ανάλογα με την περίπτωση, για την πρόληψη του παράνομου εμπορίου κεράτων ρινόκερου».

Το κανονιστικό πλαίσιο της Ένωσης σχετικά με το εμπόριο ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας πρέπει να ερμηνευθεί με βάση τους στόχους του, την αρχή της προφύλαξης, και λαμβανομένων δεόντως υπόψη των πρόσφατων εξελίξεων. Επιπλέον, επειδή φαίνεται ότι σε πολλά κράτη μέλη υπάρχουν συντονισμένες προσπάθειες από ορισμένους εμπόρους να αποκτήσουν κέρατα ρινόκερου εντός της ΕΕ και να τα (επαν)εξαγάγουν προς την Ανατολική Ασία, χρειάζεται καθοδήγηση για να εξασφαλιστεί ότι ακολουθείται κοινή προσέγγιση από όλα τα κράτη μέλη για την εξαγωγή και επανεξαγωγή των εν λόγω προϊόντων (βλέπε τμήμα 3 κατωτέρω).

Τα κράτη μέλη καλούνται να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις αιτήσεις για ενδοενοσιακό εμπόριο κεράτων ρινόκερου, δεδομένου ότι οι εν λόγω αιτήσεις θα μπορούσαν επίσης να υποβληθούν από ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος οι οποίες θα αγόραζαν τα κέρατα ρινόκερου και θα τα εμπορεύονταν στη συνέχεια παράνομα στην Ασία ή θα λάμβαναν πιστοποιητικά που θα μπορούσαν στη συνέχεια να τα χρησιμοποιήσουν για παράνομους σκοπούς. Συστάσεις για τον χειρισμό των αιτήσεων αυτών παρουσιάζονται στο τμήμα 4 κατωτέρω.

Η καθοδήγηση είναι επίσης απαραίτητη όσον αφορά τις αιτήσεις για εισαγωγή στην ΕΕ προϊόντων ρινόκερου που παρουσιάζονται ως «κυνηγετικά τρόπαια» (τμήμα 5).

2. Καθεστώς του παρόντος εγγράφου

Πρόκειται για έγγραφο καθοδήγησης που κατάρτισαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής και ενέκρινε ομόφωνα η επιτροπή της Ένωσης για το εμπόριο των ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας, η οποία έχει συσταθεί βάσει του άρθρου 18 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97 του Συμβουλίου⁽²⁾, και ως εκ τούτου, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της Ένωσης.

⁽¹⁾ Βλέπε <http://cites.org/sites/default/files/notif/E-Notif-2014-006A.pdf>

⁽²⁾ ΕΕ L 61 της 3.3.1997, σ. 1.

Το έγγραφο εκφράζει με τον τρόπο με τον οποίο οι υπηρεσίες της Επιτροπής και τα κράτη μέλη ερμηνεύουν και σκοπεύουν να εφαρμόσουν τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97, καθώς και τα μέτρα τα οποία θεωρούν ότι αποτελούν βέλτιστη πρακτική, ωστόσο δεν έχει ισχύ νόμου. Εξακολουθεί να διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης, και ιδίως τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97.

Το έγγραφο δημοσιεύεται ηλεκτρονικά από τις υπηρεσίες της Επιτροπής και επιτρέπεται να δημοσιευτεί από τα κράτη μέλη.

Το έγγραφο θα επανεξεταστεί από την επιτροπή της Ένωσης για το εμπόριο των ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2016.

3. Καθοδήγηση σχετικά με την ερμηνεία των κανόνων της ΕΕ σχετικά με την εξαγωγή και την επανεξαγωγή κεράτων ρινόκερου: αιτήσεις για άδειες βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97

Οι πράξεις του δικαίου της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύονται σύμφωνα με τον σκοπό τους. Το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97 προβλέπει ότι σκοπός του εν λόγω κανονισμού είναι «να προστατευθούν τα είδη της άγριας πανίδας και χλωρίδας και να εξασφαλιστεί η διατήρησή τους με τον έλεγχο του εμπορίου τους». Οι διατάξεις του κανονισμού πρέπει, επομένως, να ερμηνευθούν κατά τρόπο σύμφωνο με τον σκοπό αυτό.

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 191 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος πρέπει να βασίζεται στην αρχή της προφύλαξης. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, εάν υπάρχει υπόνοια ότι δεδομένη πολιτική ή δράση θα προκαλέσει βλάβη στον άνθρωπο ή στο περιβάλλον και εάν δεν υπάρχει ακόμη επιστημονική συναίνεση για το ζήτημα, το βάρος της απόδειξης ότι δεν θα προκαλέσει βλάβη εμπίπτει σε εκείνους που αναλαμβάνουν τη δράση. Σκοπός της αρχής αυτής είναι να εξασφαλιστεί ένα υψηλότερο επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, μέσω της λήψης προληπτικών αποφάσεων, όταν εμφανίζεται κίνδυνος. Στην πράξη, το πεδίο εφαρμογής της αρχής αυτής είναι ευρύ και καλύπτει επίσης την πολιτική για τους καταναλωτές, τη νομοθεσία της Ένωσης σχετικά με τα τρόφιμα και σχετικά με την υγεία του ανθρώπου, των ζώων και των φυτών.

Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αρχή της προφύλαξης εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος, και, ως εκ τούτου, επίσης στην ερμηνεία και την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόζουν την αρχή της προφύλαξης κατά την άσκηση της διακριτικής τους ευχέρειας, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 338/97. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να γίνει αναφορά στην ανακοίνωση της Επιτροπής, της 2ας Φεβρουαρίου 2000, για την αρχή της προφύλαξης⁽¹⁾, που περιγράφει λεπτομερώς τις παραμέτρους που είναι αναγκαίες για την ορθή εφαρμογή της.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2 στοιχείο δ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97, κατά την αξιολόγηση των αιτήσεων για εξαγωγή και επανεξαγωγή κεράτων ρινόκερου, το διαχειριστικό όργανο «βεβαιώνεται, ύστερα από διαβούλευση με την αρμόδια επιστημονική αρχή, ότι κανένας παράγοντας που συνδέεται με τη διατήρηση του είδους δεν αντιτίθεται στην έκδοση της άδειας εξαγωγής». Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται στις αιτήσεις για άδειες εξαγωγής και επανεξαγωγής για δείγματα ειδών των παραρτημάτων Α και Β.

Αυτή η προϋπόθεση ισχύει για όλα τα δείγματα κεράτων ρινόκερου, ανεξαρτήτως του εάν αυτά θεωρούνται «κατεργασμένα δείγματα» ή όχι.

Οι υπηρεσίες της Επιτροπής και η ενωσιακή επιτροπή για το εμπόριο της άγριας πανίδας και χλωρίδας θεωρούν ότι, υπό τις παρούσες περιστάσεις, με βάση την αρχή της προφύλαξης, και εκτός εάν προκύψουν πειστικές επιστημονικές αποδείξεις για το αντίθετο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεωρούν ότι υπάρχουν σοβαροί παράγοντες σχετικά με τη διατήρηση του είδους ρινόκερου που δεν συνηγορούν υπέρ της έκδοσης αδειών εξαγωγής και επανεξαγωγής.

Κατά συνέπεια, οι υπηρεσίες της Επιτροπής και η ενωσιακή επιτροπή για το εμπόριο της άγριας πανίδας και χλωρίδας θεωρούν ότι είναι θεμιτό να διασφαλίσουν τα κράτη μέλη, ως προσωρινό μέτρο, ότι δεν χορηγούνται άδειες εξαγωγής ή επανεξαγωγής κεράτων ρινόκερου, εκτός από τις περιπτώσεις όπου είναι απολύτως σαφές ότι η άδεια θα χρησιμοποιηθεί για νόμιμους σκοπούς, όπως σε περιπτώσεις στις οποίες:

1. το αντικείμενο αποτελεί μέρος μιας γνήσιας ανταλλαγής πολιτιστικών ή καλλιτεχνικών αγαθών μεταξύ έγκριτων ιδρυμάτων (δηλαδή, μουσείων)·
2. το διαχειριστικό όργανο του οικείου κράτους μέλους βεβαιώνεται ότι το αντικείμενο είναι αναγνωρισμένο έργο τέχνης και είναι πεπεισμένο ότι η αξία του εξασφαλίζει ότι δεν θα χρησιμοποιηθεί για άλλους σκοπούς·
3. το αντικείμενο δεν έχει πωληθεί και αποτελεί οικογενειακό κειμήλιο το οποίο μεταφέρεται στο πλαίσιο οικογενειακής μεταγκατάστασης ή ως κληροδότημα· ή
4. το αντικείμενο αποτελεί μέρος ενός καλόπιστου ερευνητικού έργου.

⁽¹⁾ COM(2000) 1 τελικό (δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στην Επίσημη Εφημερίδα).

Για (επαν)εξαγωγή στην Κίνα ισχύουν πρόσθετες απαιτήσεις: οι αιτήσεις για άδειες εξαγωγής ή επανεξαγωγής κεράτων ρινόκερου στην Κίνα θα πρέπει να απορρίπτονται, δεδομένου ότι η εσωτερική νομοθεσία της Κίνας απαγορεύει την εισαγωγή και το εσωτερικό εμπόριο κεράτων ρινόκερου⁽¹⁾. Αυτό περιλαμβάνει προσημασμένα και καλλιτεχνικά αντικείμενα. Η μόνη εξαίρεση σ' αυτή την απαγόρευση αφορά κέρατα τοποθετημένα σε βάση που εισάγονται ως κυνηγετικό τρόπαιο⁽²⁾.

Το καθεστώς αυτό ισχύει όσον αφορά την ηπειρωτική Κίνα, αλλά δεν ισχύει στο Χονγκ Κονγκ, το Μακάο και την Ταϊβάν, των οποίων η νομοθεσία επιτρέπει το εμπόριο κεράτων ρινόκερου σύμφωνα με τους κανόνες της CITES.

Πριν από την έκδοση άδειας εξαγωγής, σύμφωνα με τους όρους που ορίζονται στο παρόν τμήμα, το οικείο κράτος μέλος θα πρέπει να ενημερώσει σχετικά τις αρχές CITES της χώρας προορισμού και να επαληθεύσει ότι αυτές συμφωνούν με την εισαγωγή του εν λόγω δείγματος. Τα στοιχεία ταυτότητας του εξαγωγέα και του εισαγωγέα πρέπει να εξακριβώνονται και να καταγράφονται (π.χ. διατηρώντας αντίγραφο των εγγράφων ταυτότητας).

4. Ενδοενοσιακό εμπόριο: κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 8 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97 για κέρατα ρινόκερου

Πριν από την έγκριση της πρώτης έκδοσης του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης, τα κράτη μέλη δέχονταν έναν διαρκώς αυξανόμενο αριθμό αιτήσεων για πιστοποιητικά για το ενδοενοσιακό εμπόριο κεράτων ρινόκερου βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97. Η καθοδήγηση είναι απαραίτητη σε επίπεδο ΕΕ προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι εν λόγω αιτήσεις εξετάζονται με συνεκτικό τρόπο σε όλη την ΕΕ.

1. Είναι σημαντικό, καταρχάς, να υπογραμμιστεί ο γενικός κανόνας ότι το ενδοκοινοτικό εμπόριο δειγμάτων του παραρτήματος Α απαγορεύεται δυνάμει του άρθρου 8 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97. Το άρθρο 8 παράγραφος 3 προβλέπει ότι είναι δυνατές παρεκκλίσεις από την προαναφερόμενη απαγόρευση, εάν πληρούνται ορισμένοι όροι [οι οποίοι απαριθμούνται στα στοιχεία α) έως η)]⁽³⁾. Ωστόσο η χρήση της διατύπωσης «είναι δυνατές» στο άρθρο 8 παράγραφος 3 καθιστά σαφές ότι τα κράτη μέλη δεν είναι υποχρεωμένα να χορηγήσουν πιστοποιητικό ενδοενοσιακού εμπορίου όταν πληρούνται αυτοί οι όροι (εκτός αντίθετων διατάξεων του ενοσιακού δικαίου, όπως διατάξεων κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας). Κατά τη λήψη της απόφασης σχετικά με τη χορήγηση ή τη μη χορήγηση πιστοποιητικού, το διαχειριστικό όργανο πρέπει να κάνει χρήση των διακριτικών εξουσιών του με τον κατάλληλο τρόπο.

Συνεπώς, το άρθρο 8 παράγραφος 3 δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέχει δικαίωμα για πιστοποιητικό ενδοενοσιακού εμπορίου σε οποιονδήποτε αιτούντα, ακόμη και αν πληρούνται ένας από τους όρους που καθορίζονται στα στοιχεία α) έως η). Επιπλέον, το άρθρο 8 παράγραφος 3 υπόκειται στην αρχή της προφύλαξης και, συνεπώς, όπως συζητήθηκε παραπάνω, το βάρος της απόδειξης της νομιμότητας και της συνοχής μιας συναλλαγής με τους στόχους του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97 εμπίπτει στον αιτούντα.

Κατά την παραλαβή αίτησης για εμπορική χρήση των κεράτων ρινόκερου στο εσωτερικό της ΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 3, ένα κράτος μέλος δικαιούται, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, να αρνηθεί τη χορήγηση πιστοποιητικού, ακόμη και όταν πληρούνται ένας από τους όρους που καθορίζονται στα στοιχεία α) έως η), υπό την προϋπόθεση ότι η άρνηση αυτή είναι συμβατή με την αρχή της αναλογικότητας (δηλαδή η άρνηση είναι σκόπιμη για την προστασία ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας και για την εξασφάλιση της διατήρησής τους και δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού). Οι υπηρεσίες της Επιτροπής και η ενωσιακή επιτροπή για το εμπόριο της άγριας πανίδας και χλωρίδας είναι της άποψης ότι αυτό θα συμβαίνει όταν η νομιμότητα και η συνοχή μιας συναλλαγής με τους στόχους του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97 δεν έχουν καταδειχθεί σαφώς από τον αιτούντα.

Με την επιφύλαξη της προηγούμενης παραγράφου, και λόγω των περιστάσεων που περιγράφονται στο πρώτο τμήμα του παρόντος εγγράφου, τα κράτη μέλη θα πρέπει, ως προσωρινό μέτρο, να μη χορηγούν πιστοποιητικό καταρχήν για κέρατα ρινόκερου δυνάμει του άρθρου 8 παράγραφος 3.

2. Στις περιπτώσεις που, παρά τις συστάσεις που διατυπώνονται παραπάνω, διατάξεις του εσωτερικού δικαίου ενός κράτους μέλους δεν επιτρέπουν στις αρχές του να απορρίπτουν αιτήσεις για ενδοενοσιακά πιστοποιητικά για κέρατα ρινόκερου, όπως ορίζεται παραπάνω, θα πρέπει να ακολουθούνται οι παρακάτω συστάσεις.

⁽¹⁾ Η απαγόρευση αυτή προβλέπεται στην εγκύκλιο του Κρατικού Συμβουλίου σχετικά με την απαγόρευση του εμπορίου κεράτων ρινόκερου και οστών τίγρης αριθ. 39/1993 της 29ης Μαΐου 1993

⁽²⁾ Απόσπασμα από τη CITES, προειδοποίηση 41 (Φεβρουάριος 2012): «Η Κίνα απαγορεύει την εισαγωγή κεράτων τα οποία δεν είναι τοποθετημένα σε βάση ως μέρος κυνηγετικού τροπαίου. Αυτό σημαίνει ότι ένα κέρατο μόνο του δεν μπορεί να εισαχθεί στην Κίνα. Το μέτρο αυτό εφαρμόστηκε από τις κινεζικές αρχές για την υποστήριξη των πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί από άλλες χώρες για την ελαχιστοποίηση του παράνομου εμπορίου. Η απαγόρευση αυτή πάντως δεν ισχύει για κυνηγετικά τρόπαια στα οποία τα κέρατα του ρινόκερου είναι μέρος του τροπαίου. Η κεφαλή, η ωμοπλάτη και ολόκληρο το σώμα με τα κέρατα ως κυνηγετικό τρόπαιο μπορούν να εισάγονται στην Κίνα από οποιαδήποτε χώρα καταγωγής. Βεβαίως, η απαγόρευση δεν ισχύει για τα κέρατα ρινόκερων σε ζωντανούς ρινόκερους που εγκρίνονται για εισαγωγή».

⁽³⁾ Βλέπε σκέψεις 32 έως 34 της απόφασης του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην υπόθεση C-510/99 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999CJ0510:EL:HTML>)

Λόγω της έξαρσης των παράνομων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με κέρατα ρινόκερων στην ΕΕ και της συμμετοχής του οργανωμένου εγκλήματος που επιδιώκει να εξασφαλίσει και να εμπορευθεί τέτοια προϊόντα, συνιστάται στα κράτη μέλη να ακολουθούν μια προσέγγιση με βάση τους κινδύνους και να εξασφαλίζουν το μέγιστο επίπεδο ελέγχου στην επεξεργασία αιτήσεων για πιστοποιητικά εντός της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, έχει ιδιαίτερη σημασία να σημειωθεί ότι οι ομάδες που εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες που σχετίζονται με κέρατα ρινόκερων έκαναν δόλια χρήση πιστοποιητικών της Ένωσης για ενδοενοσιακές συναλλαγές, τα οποία χορηγήθηκαν βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 3, ως πιστοποιητικών νομιμότητας για κλεμμένα δείγματα. Επιπλέον, κλεμμένα δείγματα προσφέρθηκαν πρόσφατα για πώληση, ιδίως σε οίκους δημοπρασιών εντός της Ένωσης.

Ως εκ τούτου, υπάρχει ο κίνδυνος να χρησιμοποιούνται πιστοποιητικά της Ένωσης για ενδοενοσιακές συναλλαγές από τις εν λόγω ομάδες στο πλαίσιο της συνολικής στρατηγικής τους για την απόκτηση και το παράνομο εμπόριο κεράτων ρινόκερου. Ευθύνη των κρατών μελών είναι να αποφεύγουν να εκδίδουν πιστοποιητικά που θα μπορούσαν να διευκολύνουν τις εν λόγω δραστηριότητες: συνεπώς, θα πρέπει να χειρίζονται τις αιτήσεις αυτές για το ενδοενοσιακό εμπόριο κατά τρόπο που να ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

3. Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 338/97, η εξαγωγή ή η επανεξαγωγή από την Ένωση δειγμάτων των ειδών που απαριθμούνται στο παράρτημα Α επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Σε σχέση μ' αυτό, όταν, μετά τη διενέργεια κατάλληλης εκτίμησης κινδύνου, όπως ορίζεται παραπάνω, οι αρχές ενός κράτους μέλους θεωρούν ότι δεν υπάρχει κίνδυνος να επωφεληθούν από την έκδοση άδειας άτομα που εμπλέκονται σε παράνομη απόκτηση ή εμπόριο κεράτων ρινόκερου, οι όροι που εξουσιοδοτούν τις εν λόγω αρχές να εκδώσουν άδεια βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 3 πρέπει να ερμηνεύονται αυστηρά⁽¹⁾.

Το καθεστώς που ισχύει για το ενδοενοσιακό εμπόριο κεράτων ρινόκερου θα διαφέρει ανάλογα με τους όρους που καθορίζονται στα στοιχεία α), β) και γ) του άρθρου 8 παράγραφος 3.

Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 3 στοιχείο α) [δηλαδή δείγματα που «αποκτήθηκαν, ή εισήχθησαν, στην Κοινότητα, πριν την έναρξη ισχύος, για τα συγκεκριμένα δείγματα, των διατάξεων που αφορούν τα είδη του προσαρτήματος Ι της σύμβασης, του παραρτήματος Γ1 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3626/82⁽²⁾ ή του παραρτήματος Α»], ένα βασικό στοιχείο είναι ότι εναπόκειται στον αιτούντα να αποδείξει ότι τα δείγματα αποκτήθηκαν ή εισήχθησαν στην ΕΕ πριν από τις 4 Φεβρουαρίου 1977 για όλα τα είδη ρινόκερου με εξαίρεση τον λευκό ρινόκερο (για τον οποίο η ημερομηνία αυτή είναι η 1η Ιουλίου 1975). Εάν τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία δεν μπορούν να παρασχεθούν από τον αιτούντα, τότε δεν θα πρέπει να χορηγηθεί πιστοποιητικό.

Φαίνεται ότι ορισμένα αντικείμενα παρουσιάζονται ως «επεξεργασμένα δείγματα», των οποίων η εμπορική χρήση ρυθμίζεται από το άρθρο 8 παράγραφος 3 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97 και από το άρθρο 62 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 865/2006 της Επιτροπής⁽³⁾. Εάν ένα αντικείμενο πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 2 στοιχείο κγ) του κανονισμού του Συμβουλίου για να θεωρείται ως επεξεργασμένο δείγμα, τότε δεν απαιτείται πιστοποιητικό για την εμπορική χρήση εντός της Ένωσης. Ωστόσο, ο ορισμός των «επεξεργασμένων δειγμάτων» πρέπει επίσης να ερμηνεύεται στενά:

- Ο αιτών πρέπει να αποδείξει πρώτα ότι το δείγμα αποκτήθηκε «τουλάχιστον 50 χρόνια πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97», δηλαδή πριν από τις 3 Μαρτίου 1947.
- Επιπλέον, το γεγονός ότι ένα κέρατο ρινόκερου είναι απλώς τοποθετημένο σε πλάκα, σε ασπίδα ή σε άλλου είδους βάση, χωρίς οποιαδήποτε άλλη μετατροπή της φυσικής του κατάστασης δεν θα πρέπει να αρκεί για να θεωρηθεί το προϊόν «επεξεργασμένο δείγμα» βάσει του άρθρου 2 στοιχείο κγ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97. Το έγγραφο καθοδήγησης που συντάχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα επεξεργασμένα δείγματα θα πρέπει να τροποποιηθεί και θα τροποποιηθεί αναλόγως. Επιπλέον, η απαίτηση του άρθρου 2 στοιχείο κγ), ότι η τροποποίηση πραγματοποιήθηκε για να μετατραπούν σε «κοσμήματα, διακοσμητικά, καλλιτεχνικά ή χρήσιμα αντικείμενα, ή σε μουσικά όργανα» θα πρέπει επίσης να ερμηνευθεί στενά και προσεκτικά, καθώς φαίνεται ότι σε μερικές πρόσφατες περιπτώσεις η καλλιτεχνική φύση της μεταβολής (όπως σημαντικές εργασίες γλυπτικής, εγχάραξης, προσθήκης ή προσάρτησης καλλιτεχνικών ή χρηστικών αντικείμενων κ.λπ.) δεν ήταν σαφής, οπότε οι προϋποθέσεις του άρθρου 2 στοιχείο κγ) δεν πληρούνταν.

Όταν υποβάλλονται αιτήσεις για ενδοενοσιακό εμπόριο κεράτων ρινόκερου δυνάμει του άρθρου 8 παράγραφος 3 στοιχείο γ), υπενθυμίζεται στα κράτη μέλη ότι, επειδή η εισαγωγή κεράτων ρινόκερου (ως προσωπικών ειδών, ιδίως κυνηγετικών τροπαιών) είναι δυνατή μόνο για μη εμπορικούς σκοπούς, δεν υπάρχει δυνατότητα για τους ιδιοκτήτες να λαμβάνουν πιστοποιητικό για εμπορικούς σκοπούς εντός της Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 3 στοιχείο γ).

4. Εάν χορηγηθεί το πιστοποιητικό, θα πρέπει να περιγράφει το σχετικό αντικείμενο με επαρκείς λεπτομέρειες, ώστε να είναι σαφές ότι θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για το σχετικό δείγμα και δεν θα μπορεί να νομιμοποιηθεί για χρήση για άλλα δείγματα. Επιπλέον και εφόσον το επιτρέπει η νομοθεσία, τα κράτη μέλη μπορούν ενδεχομένως να προβούν σε αντιπαραβολή, εξακρίβωση και καταγραφή των στοιχείων ταυτότητας του αιτούντος και του αγοραστή (π.χ. διατηρώντας αντίγραφο των εγγράφων ταυτότητάς τους). Θα μπορούσε να τεθεί όρος σύμφωνα με τον οποίο να υποχρεώνεται ο πωλητής να ενημερώνει τις αρχές για την ταυτότητα του αγοραστή.

⁽¹⁾ Σύμφωνα με το δικαίωμα της Ένωσης, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι εξαιρέσεις από τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης πρέπει πάντοτε να ερμηνεύονται στενά.

⁽²⁾ ΕΕ L 384 της 31.12.1982, σ. 1.

⁽³⁾ ΕΕ L 166 της 19.6.2006, σ. 1.

Επιπλέον, τα πιστοποιητικά της Ένωσης για το ενδοενοσιακό εμπόριο θα πρέπει να χορηγούνται σε βάση συναλλαγής —που να επιτρέπει μία μόνο συναλλαγή— πράγμα που σημαίνει επίσης ότι το πιστοποιητικό θα ισχύει μόνο για τον κάτοχο που αναφέρεται στο τετραγωνίδιο 1 του εν λόγω πιστοποιητικού. Αυτό βασίζεται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 11 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 865/2006, το οποίο επιτρέπει σε ένα κράτος μέλος «να εγκρίνει την έκδοση πιστοποιητικού συναλλαγής, εφόσον θεωρηθεί ότι στην έκδοσή του δεν αντιτίθενται άλλοι παράγοντες σχετικά με τη διατήρηση του είδους».

5. Εισαγωγή «κυνηγετικών τροπαίων» ρινόκερου στην ΕΕ

Ενώ η εισαγωγή ρινόκερων και παράγωγων προϊόντων ρινόκερου στην ΕΕ δεν επιτρέπεται για εμπορικούς σκοπούς, η εισαγωγή, στην ΕΕ, κυνηγετικών τροπαίων⁽¹⁾ τα οποία θεωρούνται προσωπικά ή οικιακά αντικείμενα επιτρέπεται υπό ορισμένους όρους, δυνάμει του άρθρου 57 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 865/2006.

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2015/870 της Επιτροπής⁽²⁾ για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 865/2006 της Επιτροπής, η πρώτη είσοδος στην ΕΕ κυνηγετικών τροπαίων δειγμάτων όλων των ειδών ρινόκερου εξαρτάται από την προσκόμιση άδειας εισαγωγής από το εισάγον κράτος μέλος της ΕΕ. Σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ, τα εν λόγω κυνηγετικά τρόπαια είναι προσωπικά και οικιακά αντικείμενα και παραμένουν στην κυριότητα των ιδιοκτητών μετά την εισαγωγή. Δεν μπορούν να πωληθούν ή να χρησιμοποιηθούν κατ' άλλο τρόπο για εμπορικούς σκοπούς.

Τα τελευταία έτη, οι διατάξεις σχετικά με το εμπόριο κυνηγετικών τροπαίων δειγμάτων ρινόκερων έχουν εκ προθέσεως χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά από δίκτυα τα οποία έχουν προσλάβει άτομα στις χώρες εισαγωγής, πλήρως να ταξίδι τους στη Νότια Αφρική καθώς και τα κυνηγετικά σαφάρι ρινόκερου στα οποία συμμετείχαν, και στη συνέχεια παρέλαβαν τα κέρατα και τα εμπορευτήκαν παράνομα σε χώρες της Ασίας. Εκτός από την εκτεταμένη κατάχρηση των κυνηγετικών τροπαίων ρινόκερου για παράνομους εμπορικούς σκοπούς στην Τσεχική Δημοκρατία, οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί στη Σλοβακία, αλλά και σε τρίτα κράτη (ΗΠΑ), καταδεικνύουν ότι παρόμοιος τρόπος δράσης, δηλαδή πρόσληψη «ψευδοκυνηγών» ή και «καλόπιστων κυνηγών», έχει χρησιμοποιηθεί ευρέως από εγκληματικά δίκτυα για να διοχετευθούν κέρατα ρινόκερου από τη Νότια Αφρική στην Ασία.

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, η ομάδα δράσης της CITES για την επιβολή των κανόνων σχετικά με τον ρινόκερο (βλέπε υποσημείωση 4) συνέστησε, στη συνεδρίασή της, «να εφαρμοστούν έλεγχοι της νομοθεσίας και της επιβολής των κανόνων, ώστε να μη χρησιμοποιούνται κέρατα ρινόκερου τα οποία αποτελούν μέρος νομίμως αποκτηθέντων τροπαίων για σκοπούς άλλους από τα κυνηγετικά τρόπαια, και να διασφαλιστεί ότι οι εν λόγω τρόπαια παραμένουν στην κατοχή των ιδιοκτητών τους για τον σκοπό που αναφέρεται στην άδεια εξαγωγής CITES».

Στο πλαίσιο αυτό, συνιστάται στα κράτη μέλη της ΕΕ:

- κατά τη λήψη της απόφασης σχετικά με την έκδοση αίτησης εισαγωγής για κυνηγετικό τρόπαιο δειγμάτων ρινόκερου:
  - να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στο γεγονός ότι ο αιτών έχει κυνηγετική πείρα και να τον ενημερώνουν ότι η εισαγωγή στην ΕΕ επιτρέπεται μόνον για προσωπική χρήση,
  - να επικοινωνούν με τη χώρα εξαγωγής, εφόσον είναι αναγκαίο, ώστε να βεβαιώνονται ότι τα διαχειριστικά όργανα της CITES είναι ενήμερα για το σχεδιαζόμενο κυνήγι και την εξαγωγή και ότι δεν διαθέτουν πληροφορίες που δεν συνηγορούν υπέρ της έκδοσης της άδειας εισαγωγής για τον αιτούντα·
- κατά την έκδοση της άδειας εισαγωγής (αφού εξακριβώσουν δεόντως ότι πληρούνται όλοι οι όροι σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 338/97 και με τους συναφείς κανονισμούς της Επιτροπής), να περιλαμβάνουν στην άδεια το ακόλουθο κείμενο: «Η εισαγωγή του παρόντος τροπαίου είναι μόνο για προσωπική χρήση. Το αντικείμενο θα παραμείνει στην ιδιοκτησία του κατόχου της παρούσας άδειας. Παρουσιάζεται στις αρμόδιες αρχές κατόπιν αιτήματός τους»·
- όταν παρέχεται η δυνατότητα από το εθνικό δίκαιο, να διενεργούν ελέγχους βάσει ανάλυσης κινδύνου στα πρόσωπα που πραγματοποίησαν εισαγωγές κυνηγετικών τροπαίων ρινόκερου από το 2009⁽³⁾, για να εξακριβωθεί ότι τα τρόπαια βρίσκονται ακόμη στην κατοχή τους, και να κοινοποιούν τα αποτελέσματα των εν λόγω ελέγχων στα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στη Γραμματεία της CITES.

⁽¹⁾ Ο ορισμός του κυνηγετικού τροπαίου δίνεται στο άρθρο 1 σημείο 4β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 865/2006 της Επιτροπής.

⁽²⁾ ΕΕ L 142 της 6.6.2015, σ. 3.

⁽³⁾ Για την εισαγωγή κυνηγετικών τροπαίων ρινόκερου, που έγινε πριν αρχίσει να ισχύει η απαίτηση για άδεια εισαγωγής, πληροφορίες σχετικά με τους αιτούντες κυνηγετικά τρόπαια ρινόκερου διατίθενται, μετά από αίτηση, από τις χώρες εξαγωγής